

Bruken og opplevelsen av sentrum i sju norske byer

Presentasjon av svar fra spørreundersøkelser

TØI rapport 1978/2023 • Forfattere: Oddrun Helen Hagen og Aud Tennøy • Oslo 2023 • 53 + vedleggsider

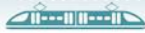
Transportøkonomisk institutt (TØI) har i flere prosjekter gjennomført spørreundersøkelser med spørsmål knyttet til bruken og opplevelsen av sentrum. Det er gjennomført slike undersøkelser i Arendal, Kongsberg, Lillehammer, Tønsberg, Hamar, Kristiansand og Oslo. Resultatene viser at de fleste respondentene bruker sentrum ofte og at de liker seg godt der. De fleste synes også at det lett å komme seg til sentrum. I denne forenklete TØI-rapporten presenteres i hovedsak rene frekvensfordelinger. Hensikten er å gjøre dem tilgjengelige for byene og andre som kan ha nytte av dem. Resultatene vil bli brukt videre i analyser av hvordan ulike fysiske egenskaper ved byene og sentrum påvirker bruken av sentrum.

Transportøkonomisk institutt (TØI) har i flere prosjekter gjennomført spørreundersøkelser med spørsmål knyttet til innbyggernes bruk og opplevelse av sentrum i sin by. Det er gjennomført slike undersøkelser i Arendal, Kongsberg, Lillehammer, Tønsberg, Hamar, Kristiansand og Oslo. Resultatene fra de ulike byene presenteres i denne forenklete TØI-rapporten. Hensikten er å gjøre resultatene tilgjengelige for byene og andre som kan ha nytte av dem. I rapporten presenteres i hovedsak rene frekvensfordelinger.

Vi har vært opptatt av en rekke ulike forhold knyttet til bruken og opplevelsen av sentrum. Det er allikevel tre spørsmål vi er spesielt opptatt av, nemlig hvor ofte man besøker sentrum, hvor godt man liker seg der og hvor lett eller vanskelig det er komme seg til sentrum. Kort oppsummert fant vi følgende:

Hvor ofte man besøker sentrum utenom jobb og jobbmøter?

- I alle byene er respondentene ofte i sentrum
- Blant byene som ble undersøkt i 2022 varierer andelen som svarer at de vanligvis er i sentrum én eller flere ganger i uka fra 64% i Arendal til 86% i Kongsberg, mens andelen som har svart at de var i sentrum i løpet av den siste uka varierer fra 70% i Arendal til 83% i Kongsberg.
- Blant tre øvrige byene (Hamar, Kristiansand og Oslo) varierer andelen som svarer at de vanligvis er i sentrum én eller flere ganger i uka fra 39% i Kristiansand til 42% i Oslo, mens andelen som har svart at de var i sentrum i løpet av den siste uka varierer fra 53% i Oslo til 61% i Kristiansand.
- Andelen som er ofte i sentrum er høyere blant respondenter i Arendal, Kongsberg, Lillehammer og Tønsberg enn i Oslo, Hamar og Kristiansand. En årsak til forskjellene

kan være de ulike måtene vi har rekruttert deltakere til spørreundersøkelsene på (se under). I større byer kan dessuten mindre bruk av sentrum skyldes oftere bruk av lokalsentrene som har et større tilbud av handel og tjenester enn i de små og mellomstore byene.

Hvor godt man liker seg der?

- De fleste respondentene liker seg godt eller svært godt i sentrum.
- I Arendal, Kongsberg, Lillehammer og Tønsberg varierer andelen som har svart at de liker seg svært eller ganske godt i sentrum fra 77% i Kongsberg til 93% i Lillehammer.
- I Hamar, Kristiansand og Oslo varierer andelen som har svart at de liker seg svært eller ganske godt i sentrum fra 73% i Kristiansand (målt i januar/ februar) til 84% i Oslo (målt i mai/juni).

Hvor lett eller vanskelig det er å komme seg til sentrum?

- De fleste synes det er svært lett eller ganske lett å komme seg til sentrum.
- I Arendal, Kongsberg, Lillehammer og Tønsberg varierer andelen som har svart at det er svært eller ganske lett å komme seg til sentrum på denne tiden av året fra 84% i Tønsberg til 96% i Arendal.
- I Hamar, Kristiansand og Oslo varierer andelen som har svart at det er svært eller ganske lett å komme seg til sentrum på denne tiden av året fra 94% i Hamar og Oslo til 96% i Kristiansand.

Spørreundersøkelsene er gjennomført som del av tre ulike forskningsprosjekter som har hatt forskjellig formål. Ved sammenligning av byene må man ha i tankene at ulik rekruttering og tidsrom for gjennomføring av undersøkelsene kan ha betydning for resultatene. Av denne årsak presenterer vi resultatene i to ulike kapitler, ett med resultater fra Arendal, Kongsberg, Lillehammer og Tønsberg, og ett med resultater fra Hamar, Kristiansand og Oslo. I Oslo inngikk spørsmålene om bruken og opplevelsen av sentrum i en større undersøkelse om endringer i transportsystemene og om hvordan ansatte reiser til og fra jobb (BYTRANS). Undersøkelsen som det gjengis resultater fra her ble gjennomført i mai/ juni 2019, rett etter at de fleste gateparkeringsplassene i sentrum hadde blitt fjernet og det var innført nytt kjøremønster. Det pågikk mye anleggsarbeid i gatene. I Hamar og Kristiansand inngikk undersøkelsene i en studie av hvordan ansatte i byene reiser til og fra jobb og hva som påvirker valg av transportmiddel (IPTC). I Arendal, Kongsberg, Lillehammer og Tønsberg inngikk undersøkelsene i et prosjekt som handlet om sentrum (CITYCENTRE). Det ulike fokuset kan ha påvirket hvem som har valgt å svare på de ulike undersøkelsene, for eksempel at de som var mest interessert i sentrum svarte i Arendal, Kongsberg, Lillehammer og Tønsberg, mens de som var opptatt av transportsystemet og jobbreiser svarte i de andre byene.

Tidspunkt for gjennomføring av undersøkelsene kan også ha påvirket resultatene. Undersøkelsen i Oslo ble gjennomført i mai/ juni 2019, i Hamar i mai/juni og november 2019, i Kristiansand i januar/ februar 2020, i Arendal i juli og i september/oktober 2022 og i Kongsberg, Lillehammer og Tønsberg i september/oktober 2022.

Vi gjennomfører mer omfattende analyser av resultatene fra spørreundersøkelsene i Arendal, Kongsberg, Lillehammer og Tønsberg i prosjektet CITYCENTRE. Disse blir publisert i egne artikler og rapporter etter hvert. Da undersøker vi, blant annet, følgende:

- Hvordan trivsel og opplevd tilgjengelighet til sentrum påvirker bruken av sentrum
- Hvordan fysiske egenskaper ved byene, som for eksempel hvor i byene handel, tjenester, boliger og arbeidsplasser er lokalisert, påvirker bruken av sentrum
- Hvorvidt de som bor eller jobber sentralt bruker sentrum oftere enn de som bor andre steder i tettstedet og hvordan sentralt lokaliserte boliger og arbeidsplasser bidrar til sentrums attraktivitet

-
- Hvordan transportsystemet og tilgjengeligheten til sentrum påvirker bruken av sentrum
 - Hvordan fysiske egenskaper ved sentrumsområdene påvirker bruken og opplevelsen av sentrum.

Presentasjoner, vitenskapelige artikler og rapporter knyttet til disse og andre problemstillinger som belyses i prosjektet tilgjengeligjøres på CITYCENTRE-prosjektets nettside:

<https://www.toi.no/citycentre/>